

Raad voor de Jaarverslaggeving: is de tijd van gaan gekomen?

Ruud G.A. Vergoossen

Afgelopen zomer is in de Europese Unie de verordening definitief geworden waarin is geregeld dat met ingang van 2005 beursgenoteerde ondernemingen hun geconsolideerde jaarrekening moeten opstellen in overstemming met de standaarden en interpretaties van de International Accounting Standards Board (IASB). Daarnaast biedt de verordening Nederland en de andere lidstaten van de Europese Unie de mogelijkheid dit ook op te leggen aan niet-beursgenoteerde ondernemingen en de toepassing van de IASB-regelgeving te verplichten bij het opmaken van de vennootschappelijke jaarrekening. Europese verordeningen hebben rechtstreekse werking, in tegenstelling tot de Europese richtlijnen die eerst in de nationale wetgeving van de lidstaten moeten worden geïncorporeerd. In de column van maart 2002 van dit blad heb ik betoogd dat met het van kracht worden van de verordening Titel 9 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek – de basis van ons jaarrekeningrecht – feitelijk overbodig wordt.

De politiek zou zich in principe niet moeten (willen) bemoeien met het opstellen van concrete verslaggevingvoorschriften, maar dat zoveel mogelijk moeten delegeren aan materiedeskundigen. Bij herhaling blijkt zij niet in staat om alert en adequaat te reageren op ontwikkelingen die zich nationaal en internationaal op het gebied van de financiële verslaggeving voordoen. Dat geldt zowel voor de Europese als voor

Prof. Dr. R.G.A. Vergoossen RA is directeur Assurance & Accounting bij het directoraat Vaktechniek van Ernst & Young Accountants en hoogleraar Bedrijfseconomie en Bedrijfskunde, in het bijzonder Internationale Externe Berichtgeving, aan de Universiteit Maastricht.

onze eigen Nederlandse wetgever. Hoe lang heeft het niet geduurd voordat de Europese richtlijnen de mogelijkheid boden om effecten en andere financiële instrumenten te waarderen tegen marktwaarde? Jaren! In eigen land werkt het ministerie van Justitie alweer twee à drie jaar aan een verbod op het rechtstreeks ten laste van het eigen vermogen boeken van bij acquisities betaalde goodwill.

De huidige wetgeving kan in mijn optiek worden vervangen door een soort kaderwetgeving. Daarin zou de regelgevende bevoegdheid moeten worden gedelegeerd aan een orgaan dat bestaat uit materiedeskundigen. Dit orgaan zou zich onder meer moeten bezighouden met het vaststellen van de vrijstellingen voor het niet-beursgenoteerde midden- en kleinbedrijf, tenminste zolang de IASB dat nog niet heeft gedaan. Daarnaast is er behoefte aan regelgeving op terreinen waarop de IASB zich (nog) niet begeeft (bijvoorbeeld het directieverslag) en met betrekking tot sectoren waarvoor (nog) geen specifieke IASB-regelgeving voorhanden is (bijvoorbeeld voor organisaties-zonder-winststreven). Bovendien zou dit orgaan de Nederlandse overheid moeten adviseren omtrent verslaggevingvraagstukken en actief moeten participeren in de activiteiten van de European Financial Reporting Advisory Group (EFRAG) gericht op de beïnvloeding van het regelgevende proces van de IASB.

In Nederland beschikt de Raad voor de Jaarverslaggeving (RJ) over materiedeskundigheid. De vraag is echter of de huidige RJ wel het juiste gremium is om in de nieuwe constellatie de zojuist genoemde taken te vervullen. Het antwoord is wat mij betreft ontkennend, tenzij de RJ en het regelgevende proces in belangrijke mate worden geherstructureerd. De RJ moet worden omgevormd tot een orgaan waarin *onafhankelijke* deskundigen zitting hebben die verslaggevingregels vaststellen door middel van meerderheidsbesluiten. Dit moet gepaard gaan met een statusverhoging van de RJ-richtlijnen, dat wil zeggen

dat de naleving daarvan moet kunnen worden afgedwongen.

Op dit moment bestaat de RJ uit een drietal delegaties – verschaffers, gebruikers en controleurs – en een onafhankelijke voorzitter, die met consensus richtlijnen uitvaardigen. Hoewel gezaghebbend, kunnen de RJ-richtlijnen niet worden afgedwongen. De leden van de delegaties worden voorgedragen door een aantal belangen- en beroepsorganisaties (VNO-NCW, MKB-Nederland, FNV, CNV, VBA, Koninklijk NIVRA, NOvAA). Hoewel zij formeel zonder last of ruggespraak in de RJ zitten, kan ik mij niet aan de indruk onttrekken dat dat niet voor alle delegaties geldt. Dit blijkt onder meer uit een dispuut dat ik in *De Accountant* (september/december 1999) met de verschaffersdelegatie heb gehad, maar er zijn ook voorbeelden van meer recente datum te noemen. Zo heeft VNO-NCW bij de Tweede Kamer heftig geageerd tegen het wetsvoorstel dat het mogelijk moet maken dat ondernemingen bij het opstellen van hun jaarrekening kunnen kiezen voor de IASB-regelgeving of de Nederlandse wet- en regelgeving¹. Indien voor het laatste wordt gekozen, moet de onderneming expliciet melden of de jaarrekening in overeenstemming met de RJ-richtlijnen is opgesteld. Hier is VNO-NCW fel tegen gekant en dat terwijl de RJ-richtlijnen door de verschaffersdelegatie zijn geaccordeerd. De minister van Justitie heeft inmiddels afwijzend gereageerd op de brief van VNO-NCW². Ook de FNV is onaangenaam verrast ‘... dat de Vereniging VNO-NCW – zelf nota bene een van de organisaties die de Stichting voor de Jaarverslaggeving in stand houden en in de persoon van haar voorzitter vertegenwoordigd in het bestuur van die stichting – zich tegen deze wettelijke regeling keert’³.

De delegatiestructuur en het consensusstreven – waarbij iedere delegatie feitelijk een vetorecht heeft – leidt tot vertragingstactieken en werkt compromisachtige regelgeving in de hand, die bovendien vrijblijvend van aard is. In de huidige turbulente omgeving hebben we behoefte aan een regelgevend orgaan dat slagvaardig kan opereren, dat in staat is stringente regelgeving te formuleren die wordt afgedwongen, en dat zich kan meten met zusterorganisaties in het buitenland. De delegatiestructuur moet wat mij betreft dan ook op de helling. In de nieuwe structuur zouden de leden op persoonlijke titel in de RJ moeten zitten. Zij zouden primair op grond van hun (specifieke) deskundigheid door de Kroon of een andere onafhankelijke instantie moeten worden benoemd. Dit neemt overigens niet weg dat bij de samenstelling van de RJ ook de functionele achtergrond van de leden in ogenschouw wordt genomen, zodat vanuit verschil-

lende invalshoeken voldoende kennis en ervaring kan worden ingebracht. De richtlijnen – of beter ‘standaarden’ – worden door middel van meerderheidsbesluiten vastgesteld en op een zodanige wijze in de (kader)wetgeving verankerd, dat de naleving kan worden afgedwongen.

Dat het bestaan en het functioneren van de RJ ter discussie wordt gesteld, is niet nieuw. In 1996 deden Kees Camfferman en Elbert de With dat in een artikel in *De Accountant* onder de titel ‘Raad voor de Jaarverslaggeving: een tijd van komen en een tijd van gaan?’ In hetzelfde nummer van *De Accountant* antwoordt Frans van der Wel met ‘RJ: de tijd van gaan niet gekomen!’ en pleit hij voor continuïteit in de activiteiten van de RJ. Dat was 1996. Sedertdien hebben nationaal en internationaal belangrijke ontwikkelingen plaatsgevonden. Deze ontwikkelingen in combinatie met het functioneren van de RJ rechtvaardigen mijns inziens een hernieuwde vraagstelling.

‘Raad voor de Jaarverslaggeving: is de tijd van gaan gekomen?’

‘Ja, tenzij de nodige herstructureringen worden doorgevoerd.’ ■

Literatuur

- Camfferman, C. en E. de With, (1996), Raad voor de Jaarverslaggeving: een tijd van komen en een tijd van gaan?, in: *De Accountant*, januari.
- Delegatie van verschaffers in de Raad voor de Jaarverslaggeving, (1999), Goodwill van de RJ, in: *De Accountant*, december.
- Vergoossen, R.G.A., (1999), Balanceren met goodwill, in: *De Accountant*, september.
- Vergoossen, R.G.A., (1999), Balanceren met goodwill 2, in: *De Accountant*, december.
- Vergoossen, R.G.A., (2002), Titel 9 exit!, in: *Maandblad voor Accountancy en Bedrijfseconomie*, maart.
- Wel, F. van der, (1996), RJ: de tijd van gaan niet gekomen!, in: *De Accountant*, januari.

Noten

- 1 Brief van Vereniging VNO-NCW d.d. 4 november 2002 aan Tweede Kamer der Staten-Generaal inzake voorstel van wet tot wijziging van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek in verband met het gebruik van internationale jaarrekeningstandaarden (28 220).
- 2 Brief van minister van Justitie d.d. 5 december 2002 aan Tweede Kamer der Staten-Generaal inzake reactie op onder noot 1 genoemde brief.
- 3 Brief van FNV d.d. 4 december 2002 aan Vaste Commissie voor Justitie van Tweede Kamer der Staten-Generaal inzake reactie op onder noot 1 genoemde brief.